

'Khomeini, Sade en ik' door Abnousse Shalmani

Het autobiografische boek *Khomeini, Sade en ik* wordt op de kaft door *Le Monde* aangeprezen als 'strijdliteratuur'. Het wil zeggen dat het boek een daad van verzet is, tegen iets of iemand. Die iemand begint met de 'zwartrokken' in Iran. En wat is het verzet? Naakt over het schoolplein rennen omdat een hoofddoek dragen verplicht is.

De strijd gaat gestaag verder.

Met Khomeini wordt de Iraanse ayatollah Ruhollah Khomeini bedoeld. Hij was de leider van de Iraanse revolutie in 1979 en maakte van het land een religieus-fundamentalistische staat. Het is een wereld waarin Abnousse Shalmani, die van huis uit vrijwel atheïstisch wordt opgevoed, zich niet kan vinden. Er zijn veel verschillende redenen waarom Abnousse niet in deze staat past: ze zegt wat ze denkt, gelooft niet in God, ze wil vrij zijn en weet dat ze dit niet in haar thuisland kan bereiken. Haar ouders vluchten in deze periode naar Frankrijk, Parijs. Daar probeert Abnousse te leren Parijzenaar te worden. Maar de 'zwartrokken' en Khomeini lijken haar overal te achtervolgen.

Khomeini, Sade en ik is verdeeld in stukken die zich afspelen in Parijs en Teheran. Het zijn stukken waarin Abnousse schrijft over haar familie en haar vrienden, en de vreemden en landgenoten die haar pad kruisen.

Op veel manieren is het ook echt strijdliteratuur, maar anders dan ik had verwacht. Het heeft helemaal geen beperkt blikveld en is ook niet pompeus. Integendeel. Abnousse beschrijft met humor, eerlijk en boven alles open. Alsof ze van

sommige standpunten nog geen oordeel heeft kunnen vellen en ze al schrijvend tot een conclusie probeert te komen. Soms geeft ze toe niet te weten of ze op bepaalde dingen boos moet worden, of juist geduld moet tonen. Die gemengde gevoelens maken het boek niet zwakker maar sterken het juist aan.

Daarnaast waren deze gevoelens herkenbaar, dingen die ik mijzelf ook af kan vragen. Hoe komt het dat moeders zonen baren die vervolgens een hekel krijgen aan vrouwen? Hoe komt het dat een zoon zo veel meer waard zou zijn dan een dochter? Hoe komt het dat wij zo veel tijd spenderen om jonge meisjes in te lichten over wat ze allemaal wel en niet moeten doen, alsof we één en dezelfde persoon moeten spelen? Hoe komt het dat wij zo veel negatieve connotaties geven aan het vrouw zijn? Wat betekent dat toch, om te 'huilen als een meisje? Huilen jongens dan niet? Is dat een schande?

Het antwoord op al die vragen kan Abnousse niet zomaar geven, maar ze stelt de vragen wel, en uit haar frustratie. Ze lacht om dingen, soms dingen waarover wellicht niet te lachen valt. Maar dit alles is diep gegrond binnen haar persoonlijke visie. Ze vindt dat met alles de spot moet kunnen worden gedreven, vooral met religie en politieke leiders. Het gelach zal alles minder eng maken, minder angstaanjagend. De dapperheid die daaruit ontstaat zou ervoor zorgen dat een mens zich nooit makkelijk zal laten onderdrukken en zich niet zomaar de les zou laten lezen simpelweg door intimidatie. Dit is Abnousse's visie op hoe de mens haar vrijheid kan waarborgen. En vrijheid, dat is natuurlijk het belangrijkste thema van de strijdliteratuur.

Uitgeverij De Geus, 2015
Pagina's 316
vertaald uit het Frans door Jan Versteeg (*Khomeiny, Sade et moi*)
ISBN 978 9044 534 504

Recensie door Kimberly M, september 2016

Augustus (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

☒ De zomer is de tijd van allerlei activiteiten en festivals in de buitenlucht. Vooral poëzie krijgt veel belangstelling. Het meest opmerkelijke poëziefestival wordt georganiseerd door Kleine Revolutie Producties, een stichting met het doel het organiseren van kwalitatief hoogwaardige literaire activiteiten, m.n. poëzie, in Haarlem en omgeving. Ze proberen dat voor een breed publiek te doen, betaalbaar en op bijzondere locaties. Op zondag 23 augustus presenteren ze 's middags de 5e editie van **Kleine Revolutie Poëziefestival Dichters in Elswout**, op het mooiste landgoed van Noord-Holland. Ik heb nergens de precieze achtergrond van de keuze kunnen vinden, maar de 10 dichters die zijn uitgenodigd voor het festival en de muzikant zijn allemaal vrouwen: *Sirkka Turkka*, *Joke van Leeuwen*, *Lieke Marsman*, *Ruth Lasters*, *Ester Naomi Perquin*, *Maria Barnas*, *Charlotte van den Broek*, *Ineke Riem*, *Kira Wuck* en *Marieke Rijneveld*. De toegang is gratis en iedereen wordt uitgenodigd om haar/zijn picknickmand mee te nemen.

Op zondag 2 augustus vindt weer de bekende jaarlijkse **Deventer boekenmarkt** plaats op de IJsselkade en in de binnenstad. Door het grote aantal kramen is de markt uitgegroeid tot de grootste van Europa. Het is niet alleen de kwantiteit die kenmerkend is, de kwaliteit is dat ook. Het aanbod is heel gevarieerd, van kinderboeken tot poëzie, van literatuur tot strips, van kunst tot topografie. Er is een boekje verkrijgbaar met een overzicht van alle deelnemers, plattegronden en specialisaties. Naast de vele boekenkramen is er altijd een omvangrijk randprogramma met muziek, optredens, exposities en culturele activiteiten.

Meer info: <http://www.deventerboekenmarkt.nl>

De zaterdagavond voorafgaand aan de boekenmarkt vindt poëziefestival **Het tuinfeest** plaats. Ruim 30 dichters uit Nederland en België dragen voor uit eigen werk in de Middeleeuwse

☒ kloostertuinen rondom theater Bouwkunde. Het programma van het Tuinfeest weerspiegelt de ontwikkelingen in de poëzie. Niet alleen gevestigde namen worden uitgenodigd, maar ook opvallende debutanten. Daarnaast is er een bescheiden muzikaal programma, waarbij gezocht wordt naar de verbintenis tussen muziek en poëzie. In de theaterzaal van

Theater Bouwkunde kunnen nieuwe presentatievormen van poëzie ontdekt worden. Optredende dichters zijn: *Anneke Brassinga, Ellen Deckwitz, Marjolijn van Heemstra, Sasja Jansen, Hester Knibbe, Myrte Leffring, Ester Naomi Perquin, Ineke Riem en Saskia Stehouwer*. Optredende muzikanten zijn: *Roos Reebergen* met haar band *Roosbeef*, en *Janne Schra*.

De volgende ochtend kan je buiten op het Klooster aanschuiven aan het Groot Literair Ontbijt, ingevuld en gepresenteerd door *Marjolijn Heemstra*.

Meer info: <http://www.hettuinfest.nl/index.php> en <http://www.theaterbouwkunde.nl/groot-literair-ontbijt/>

Een paar sombere berichten:

- Schrijfster en beeldend kunstenaar *Pam Emmerik* (51) is plotseling overleden, ruim een jaar na het voltooien van haar roman ***Wie het paradijs verdragen kan***. Dat was uiteindelijk gelukt na een intensieve revalidatie van een coma waarbij ze haar taalvermogen verloren had na een ongeval. Ze was een kleurrijke en eigenzinnige vrouw.

- Binnen 2 jaar na de succesvolle start kreeg ik een laatste nieuwsbrief met het bericht dat ***VrouwMC*** om financiële redenen gaat stoppen. Aandacht voor de verschillen in gezondheid tussen mannen en vrouwen was het doel. Ondanks de breed erkende noodzaak om deze verschillen verder te onderzoeken is er blijkbaar geen geld voor. Vreemd, om het maar voorzichtig te zeggen. Er zou wel een digitaal platform in ontwikkeling zijn door de alliantie gender en gezondheid van het ministerie van OCW. Dat lijkt me niet vergelijkbaar.

Onlangs uitgebrachte titels:

✘ - Teddy, de hoofdpersoon in ***Gevallen God***, het nieuwe boek van *Kate Atkinson*, is de jongere broer van Ursula uit *Leven na leven*. Kern van het boek vormen gebeurtenissen rond de Tweede Wereldoorlog, maar het verhaal wordt net als in *Leven na leven* niet rechttoe rechtaan verteld, maar bij stukken en beetjes. Teddy, opgegroeid in een keurig Brits milieu, is van oorsprong een gevoelige jongen, die oorlogsvlieger wordt, wat hem zwaar valt. Na de oorlog blijkt het leven minstens zo zwaar te zijn. Kate Atkinson zegt zelf dat *Gevallen god* niet als een vervolg gezien moet worden maar als een metgezel van *Leven na leven*.

- ***Kalfsvlies*** is het enthousiast ontvangen poëziedebuut van de in Utrecht wonende *Marieke Rijnveld*. Zelf vertelt ze over de bundel: "Een bonte verzameling...gaat heel erg over opgroeien op het platteland, en in de stad, over volwassen worden en afstand doen van je kindertijd. Samen met seksualiteit en gemis zijn dat de grootste thema's." Recensies zijn lovend: "met een woordenschat en een vloedgolf aan verbazende vergelijkingen heeft Marieke Rijnveld een bundel gemaakt die van talent welhaast overstroomt" Interviews met haar: <https://mariekerijneveldschrijfster.wordpress.com/interviews/babel-uva-juni-2015/> en <http://meandermagazine.net/wp/2015/05/tussen-dorp-en-stad/>. Ze werkt nu aan haar eerste roman.

✘ - Helaas cirkelen er verdenkingen rond dat *Harper Lee* eerder het eerder deze maand verschenen ***Ga heen, zet een wachter*** (*Go set a watchman*) onder druk heeft moeten publiceren. Inhoudelijk speelt de roman zich 20 jaar later af dan en is het een vervolg op haar prachtige roman *Spaar de spotvogel* (*To kill a mocking bird*), maar Harper Lee heeft het eerder geschreven. Destijds, ruim 55 jaar geleden, suggereerde een redacteur dat Harper Lee haar verhaal over blank en zwart in het zuiden van Amerika beter vanuit de ogen van kind zou kunnen schrijven. Aldus geschiedde. Nu is dus het oorspronkelijke boek verschenen, waarin vader Atticus een heel andere rol krijgt dan die van onkreukbaar rechtvaardige. Zie ook: <http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/07/11/harper-lees-eerste-roman/>

- ***Wat ik nooit eerder gezegd heb*** van de Amerikaanse *Celeste Ng*. Deze debuutroman kreeg bij Amazon de prijs voor de beste roman van het jaar. Het begint als een soort doorsnee-thriller over een verdwenen meisje dat gevonden wordt op de bodem van een meer. Dit gebeuren ontwricht het hele gezin. Het bijzondere is dat Celeste Ng er een sterk familieportret van heeft weten te maken waarin iedereen het zo druk heeft met zichzelf dat ze de anderen niet meer zien. Impliciet worden er een aantal gevoelige thema's bloot gelegd: racisme in de Amerikaanse samenleving, prestatiegerichte opvoedmethodes, hoe frustraties van ouders doorwerken in levens van kinderen.

✘ - Het wordt omschreven als een boeiend vervolg en welkome aanvulling op *Out of Africa*. ***Het huis aan de Sont*** van *Dolores Thijs* gaat over *Karen Blixen* en haar leven nadat ze is teruggekeerd vanuit Afrika naar Denemarken. De Nederlandse schrijfster heeft dit portret geschreven door de ogen van het vijfkoppige personeel met aan het hoofd de vroegere huishoudster Caroline Carlsen, die ze heeft ontmoet op het imposante familielandgoed van Karen Blixen in Rungstedlund, waar deze laatste ook begraven ligt. De werkelijkheid van haar leven blijkt aanmerkelijk minder romantisch

dan regelmatig is gesuggereerd, het had nare schaduwkanten.

- ***Khomeini, Sade en ik*** wordt omschreven als autobiografische en hartstochtelijke strijd-literatuur van *Abnousse Shalmani*. Ze is in Teheran geboren en opgegroeid in Teheran. Daar trok is in 1983 haar hidjab uit op het schoolplein. Twee jaar later is ze met haar familie gevlucht naar Parijs, waar ze opnieuw buitenstaander is. Ze maakt kennis met het werk van Marquis de Sade die ultieme vrijheid predikt, en dat sluit aan bij haar. Het verhaal is een verslag van strijd van vrouwen voor vrijheid waarin fictie en biografie door elkaar lopen, maar in een luchtige stijl.

- ***Tuin aan zee*** en ***In de Cameliastraat*** zijn twee recent vertaalde romans van de Catalaanse schrijfster Mercè Rodoreda, die al 30 jaar dood is na een leven in ballingschap in Zwitserland sinds het einde van de Spaanse burgeroorlog. Haar kracht was het alleen maar beschrijven van situaties en details, kort en onvolledig, maar intrigerend en van alles suggererend. Haar boeken zijn een ode aan haar geboortestad Barcelona en het Catalaans, de taal waarin ze schreef.

— Er zijn nog meer titels die de moeite waard kunnen zijn zoals: ***Death Row Dollies*** van journaliste *Linda Polman*, ze volgde jarenlang Europese vrouwen met een heel uitlopende achtergrond, die hun lot hartstochtelijk verbonden hadden met terdoodveroordeelden in Texas, ***Honingdauw*** een bundel van de Amerikaanse verhalenschrijfster *Edith Pearlman*, voor het eerst in het Nederlands vertaald maar die als favoriet geldt onder fijnproevers, ***Je moet wat***, een bundel verhalen van *San Bos* die in enkele pagina's een inkijkje bieden in een heel mensenleven, al ben je meestal blij dat het jouw leven niet is, ***Stad aan de rand van de hemel*** van de Turkse *Elif Shafak*, een epos over een Indiase jongen die samen met een olifantje als geschenk gegeven wordt aan de sultan en leerling van een architect wordt, en ***Een Parijse affaire*** van *Tatiana de Rosnay* over de vraag of er genot schuilt in het overtreden van grenzen.

Andere activiteiten

- *Zomergasten* is gisteravond weer begonnen. De komende weken zullen o.a. te gast zijn:

Op 9 augustus filosofe en literatuurwetenschapster ***Simone van Saarloos***, 25 jaar jong. Ze schrijft recensies, essays, interviews en verhalen in verschillende kranten en tijdschriften. Daarnaast speelde ze rugby in het Nederlands damesteam, werkte op zaterdag in de Condomerie en werkt ze aan een roman. Een uitspraak van haar: "Mijn feminisme gaat niet over heersers en slachtoffers, maar over de bewustwording van et normenspel waarin wij leven".

Op 23 augustus schrijfster en biografe ***Annejet van der Zijl***. Ze begon haar carrière als journaliste bij de HP/de Tijd, maar nam ontslag om zich te richten op het schrijven van boeken. Inmiddels heeft ze biografieën geschreven over Annie MG Schmidt, prins Bernhard en Gerard Heineken. Daarnaast schreef ze *Sonny Boy*, een waargebeurd liefdesverhaal over een Surinaams-Nederlands koppel tegen de achtergrond van de Tweede Wereldoorlog, en de thriller *Moord in de Bloedstraat*.

Bibliotheek-nieuws

- De poëziegroep gaat vanaf september weer "gewoon door met het samen lezen en bespreken van poëzie in de vrouwenbibliotheek." Er is ruimte voor een paar poëziefhebbers extra

Meer info: <http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/07/20/poezie-in-de-vrouwenbibliotheek-2015-2016/>

- De leesgroep gaat eind september aan een nieuw seizoen beginnen. We hebben boeken gekozen rond het onderwerp 'sterke vrouwen'. Meer informatie volgt komende maand op onze website. Ook hier is ruimte voor wie mee wil komen doen op 8 vrijdagmiddagen.

- Nu het catalogiseren vrijwel is afgerond (met veel dank aan Eline, Ingrid, Reshma en Jonna!!!) willen we ons gaan richten op meer bekendheid voor onze bibliotheek en wat we doen. Regelmatig blijkt dat de vrouwenbibliotheek weinig bekend is in de stad (en daarbuiten), en daarnaast dat zodra mensen binnen stappen ze enthousiast zijn over de ruimte en de collectie. Graag zouden we daar verandering in brengen met meer **PR**. Wie zou ons daarbij willen helpen? Met het maken van een folder, meer bekendheid via sociale media of anderszins? Of met het in mailchimp omzetten van onze nieuwsbrief? Als je er meer over wilt weten of je aan wilt melden, kun je contact opnemen via info@vrouwenbibliotheek.nl of 06-48498545.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Als je wilt van Helle Helle, *Vrouwen dichten anders* door Cox Habbema, *Dertig dagen* van Annelies Verbeke, *Wij zijn evenwijdig* van Maud Vanhauwaert

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/07/22/de-bijen-door-laline-paull/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/07/26/rose-door-rosita-steenbeek/>

De leenbijdrage voor 2015 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en '*leenbijdrage 2015*'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek. Vanaf juli betaal je voor de rest van het jaar € 12,50.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 27 juli 2015